

De heer Pierre-Yves DERMAGNE
Vice-eersteminister en Minister van Economie
en Werk
Hertogstraat 61

1000 BRUSSEL

Brussel, 19 april 2023

Mijnheer de Vice-eersteminister,

Betreft: Goedkeuring van het ontwerp van “norm inzake de toepassing van ISAE 3000 (Herzien) en 3400 in België” van het IBR

In toepassing van artikel 31, §§ 1 en 2, van de wet van 7 december 2016 tot organisatie van het beroep van en het publiek toezicht op de bedrijfsrevisoren, leggen wij u hierbij het dossier in verband met het ontwerp van “norm inzake de toepassing van ISAE 3000 (Herzien) en 3400 in België” van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren (IBR) voor.

De Hoge Raad voor de Economische Beroepen heeft het ontwerp van norm (zoals aangenomen door de Raad van het IBR op 31 maart 2023) op 19 april 2023 goedgekeurd, gelet op de inhoud van het ontwerp en rekening houdend met de geldende wettelijke voorschriften op het vlak van de procedure.

Opdat deze norm uitwerking kan krijgen, dient het ontwerp nog te worden goedgekeurd door de federale Minister, bevoegd voor Economie; vervolgens moet hieromtrent een bericht van goedkeuring in het *Belgisch Staatsblad* worden bekendgemaakt (artikel 31, §§ 2 en 6, tweede lid, van de wet van 2016).

*
* *

Zoals u kunt vaststellen op basis van het ingesloten dossier, is de goedkeuring van het ontwerp van norm door de Hoge Raad op 19 april 2023 voorafgegaan door diverse etappes.

Zo heeft de Voorzitter van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren op 13 januari 2023 een eerste versie van een ontwerp van “norm inzake de toepassing van ISAE 3000 (Herzien) en 3400 in België” voor goedkeuring aan de Hoge Raad voorgelegd. Overeenkomstig artikel 31, § 1, tweede lid, van de wet van 2016, had het IBR voorafgaandelijk een openbare raadpleging omtrent dit ontwerp georganiseerd, met name van 1 december 2021 tot 1 maart 2022.

Met het oog op de analyse van het verzoek om goedkeuring, heeft de Hoge Raad de volgende initiatieven genomen (zoals bepaald in artikel 31, § 1, derde lid, van de wet van 2016):

- Raadpleging op 27 januari 2023 van het College van toezicht op de bedrijfsrevisoren (CTR), de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten (FSMA) en de Nationale Bank van België (NBB) over het ontwerp van norm, voorgelegd ter goedkeuring;
- Hoorzitting met de vertegenwoordigers van het IBR in het kader van de vergadering van de Hoge Raad van 10 maart 2023.

De Nationale Bank van België heeft middels zijn schrijven van 3 februari 2023 laten weten geen opmerkingen te hebben.

Het College van toezicht op de bedrijfsrevisoren heeft zijn reactie van 16 februari 2023 omtrent het ontwerp van norm aan de Hoge Raad overgemaakt. De Hoge Raad heeft de opmerkingen van het College aan het IBR overgemaakt via mail van 20 februari 2023, met akkoord van het College.

Op 22 februari 2023 heeft de Hoge Raad een schrijven gericht aan het College met een vraag om verduidelijking of er zich in de praktijk al problemen hebben voorgedaan bij de vrijwillige toepassing van een in België nog niet-goedgekeurde norm. Het College heeft zijn reactie van 6 maart 2023 aan de Hoge Raad overgemaakt.

Ingevolge de hoorzitting met de vertegenwoordigers van het IBR op 10 maart 2023, heeft het wetenschappelijk secretariaat van de Hoge Raad op 15 maart 2023 via mail een samenvattende nota van de hoorzitting ter bevestiging van de aandachtspunten aan mevrouw Inge VANBEVEREN, adjunct-secretaris-generaal van het IBR overgemaakt. Op de hoorzitting werd overeengekomen met de vertegenwoordigers van het IBR dat verfijningen van de ontwerpnorm aan de Hoge Raad zouden worden overgemaakt.

Via het schrijven van 14 april 2023, ontvangen via e-mail van 17 april 2023, heeft de Voorzitter van het IBR een nieuwe aangepaste versie van het ontwerp van norm voor goedkeuring aan de Hoge Raad voorgelegd; deze versie is uiteindelijk door de Hoge Raad goedgekeurd op 19 april 2023.

*

* *

In bijlage aan onderhavig schrijven vindt u de volgende documenten:

- Nederlandstalige en Franstalige versie van het ontwerp van norm, aangenomen door de Raad van het IBR op 28 oktober 2022 en voor goedkeuring voorgelegd aan de Hoge Raad (bijlage 1);
- Begeleitend schrijven van 12 januari 2023 (ontvangen per e-mail van 13 januari 2023) vanwege de Voorzitter van het IBR, met het verzoek om goedkeuring van het ontwerp van norm (zoals aangenomen op 28 oktober 2022), alsook de technische fiche, opgesteld door het IBR op verzoek van de Hoge Raad, met het standpunt van de Raad van het IBR naar aanleiding van de openbare raadpleging (bijlage 2);

- Raadpleging vanwege de Hoge Raad van 27 januari 2023 van het College van toezicht op de bedrijfsrevisoren, de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten en de Nationale Bank van België (zonder de bijlagen) (bijlage 3);
- Reactie vanwege de Nationale Bank van België van 3 februari 2023 (bijlage 4);
- Reactie vanwege het College van toezicht op de bedrijfsrevisoren van 16 februari 2023 (bijlage 5);
- Schrijven vanwege de Hoge Raad van 22 februari 2023 aan het College van toezicht op de bedrijfsrevisoren met een aantal vragen om verduidelijking of er zich in de praktijk al problemen hebben voorgedaan bij de vrijwillige toepassing van een in België nog niet-goedgekeurde norm (bijlage 6);
- Reactie vanwege het College van toezicht op de bedrijfsrevisoren van 6 maart 2023 (bijlage 7);
- Verzoek om verfijningen van de ontwerpnorm per mail van 15 maart 2023 vanwege het wetenschappelijk secretariaat van de Hoge Raad aan mevrouw Inge VANBEVEREN, adjunct-secretaris-generaal van het IBR, aansluitend op de hoorzitting met de vertegenwoordigers van het IBR op 10 maart 2023 (bijlage 8);
- Begeleidend schrijven van 14 april 2023 vanwege de Voorzitter van het IBR, ontvangen per e-mail van 17 april 2023, met het verzoek om goedkeuring van het aangepast ontwerp van norm (zoals aangenomen door de Raad van het IBR op 31 maart 2023) (bijlage 9);
- Nederlandstalige en Franstalige versie van het ontwerp van norm, aangenomen door de Raad van het IBR op 31 maart 2023 en voor goedkeuring voorgelegd aan de Hoge Raad (bijlage 10).

*

* *

Volledigheidshalve wijzen wij u erop dat de Hoge Raad, tijdens de hoorzitting over het ontwerp van norm, uitdrukkelijk de aandacht van het IBR heeft gevestigd op twee specifieke aspecten, met name de noodzaak om duidelijkheid te verschaffen omtrent de vraag of de opdracht een redelijke of een beperkte mate van zekerheid betreft enerzijds en de noodzaak om binnen een redelijke termijn een Belgische norm ter goedkeuring voor te leggen aan de Hoge Raad met de Nederlandstalige en Franstalige versie van de wijzigingen aangebracht aan een standaard op internationaal niveau anderzijds:

1. In het specifieke geval van ISAE 3000 (Herzien) zijn er bepaalde paragrafen inzake “specifieke werkzaamheden” dubbel. Deze paragrafen worden aangevuld met een “L” of een “R” (“L” voor “*limited assurance*” en “R” voor “*reasonable assurance*”). Voor wat de toepassing van ISAE 3000 (Herzien) betreft, zijn er dus twee types verslagen (controle en beoordeling) mogelijk. Een specifieke beroepsnorm die ISAE 3000 (Herzien) van toepassing maakt op een door of krachtens de wet uitsluitend aan de bedrijfsrevisor voorbehouden *assurance*-opdracht, zal moeten aangeven of de opdracht een redelijke of een beperkte mate van zekerheid betreft.

Tijdens de hoorzitting werd in dat verband door het IBR bevestigd dat ISQM-standaarden effectief verplicht van toepassing zijn op een bepaalde opdracht waarop middels een specifieke beroepsnorm ISAE 3000 (Herzien) of ISAE 3400 van toepassing wordt verklaard. ISAE 3000 (Herzien)- en ISAE 3400-opdrachten kwalificeren immers als *assurance*-opdrachten.

2. Gelet op het feit dat thans er meerdere jaren verlopen tussen het moment dat wijzigingen worden aangebracht aan standaarden op internationaal niveau, waarop een norm betrekking heeft, en het ter goedkeuring voorleggen aan de Hoge Raad van een Belgische norm met de Nederlandstalige en Franstalige versie van de wijzigingen aangebracht aan een standaard op internationaal niveau, zal het IBR er voortaan naar best vermogen voor zorgen dat de vertalingen binnen de 18 maanden na de inwerkingtreding ervan op internationaal niveau ter beschikking worden gesteld. Voor zover het IBR vaststelt dat er sprake is van een tegenstrijdigheid van een internationale norm met een in België van toepassing verklaarde norm, verbindt het IBR zich ertoe zo spoedig mogelijk en naar best vermogen te communiceren aan de bedrijfsrevisoren.

Omwille van de rechtszekerheid vraagt de Hoge Raad evenwel dat deze vertalingen zo snel als mogelijk beschikbaar zijn en het ontwerp van norm dat deze wijzigingen in België van toepassing maakt zo snel als mogelijk ter goedkeuring aan de Hoge Raad wordt voorgelegd.

*

* *

Wij houden ons uiteraard graag ter beschikking voor elke bijkomende informatie die u omtrent dit dossier wenst te bekomen.

Met voorname hoogachting,

Jean-Marc DELPORTE
Voorzitter